

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **L. K.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Jiřice**, se sídlem Ruská cesta 404, Jiřice, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2022, č. j. 51 A 40/2021-35,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

[1] Shora označeným rozsudkem Krajský soud v Praze (dále též „krajský soud“) vyslovil, že zásah žalované spočívající v provedení srážky částky ve výši 449 Kč v květnu 2021 na úhradu nákladů výkonu trestu odnětí svobody z poloviny přijatých peněžních prostředků žalobce na podúctu osobní „O“ byl nezákonný.

[2] Krajský soud vzal za základ skutkového stavu shodná tvrzení účastníků, jakož i tvrzení účastníka, která druhý účastník nerozporoval. V dubnu 2021 žalobce obdržel (bankovním převodem) částku 3 239 Kč, přičemž v průběhu roku 2021 nebyl žalobce (ve výkonu trestu odnětí svobody) zaměstnán. Přijatá částka proto nebyla pracovní odměnou. Přijatá částka byla rozdělena na dvě poloviny mezi podúcty rezerva „R“ a osobní „O“. Žalovaná dne 14. 5. 2021 použila z částky 1 619 Kč na podúctu rezerva „R“ částku ve výši 1 295 Kč na úhradu nákladů výkonu trestu za měsíc březen 2021 a částku ve výši 324 Kč převedla soudnímu exekutorovi. Z podúctu osobní „O“ pak žalobce utratil 1 171 Kč za nákup věcí osobní potřeby. Žalovaná v měsíci květnu 2021 pak nezákonně strhla zbývající částku ve výši 449 Kč z podúctu žalobce „O“, a to k úhradě nákladů výkonu trestu za měsíc duben 2021. Toto stržení krajský soud považoval za nezákonný zásah. K tomu uvedl, že náklady výkonu trestu odnětí svobody lze podřadit pod

pohledávky vyjmenované v § 25 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o výkonu trestu“). Na úhradu tohoto druhu pohledávek lze podle zákona o výkonu trestu a relevantní judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu užít pouze polovinu přijatých prostředků – zde prostředky na podúctu „R“. Druhou polovinu přijatých peněz (prostředky na účtu „O“) lze užít pouze na úhradu nákupů věcí pro osobní potřebu a úhradu poskytnutí zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění. Krajský soud nesouhlasil s žalovanou, že § 35 zákona o výkonu trestu jí umožňuje k úhradě nákladů výkonu trestu odnětí svobody použít i peněžní prostředky vedené na podúctu „O“. Ust. § 35 opravňuje žalovanou k odejmutí vlastnického práva žalobce k penězům, které má uložené ve věznici, a to rovnou na základě vykonatelného rozhodnutí ředitele věznice, tedy bez potřeby nuceného výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Toto ustanovení však není možné vykládat izolovaně; nelze jej interpretovat tak, že umožňuje překonávat omezení, která stanovují jiné části zákona. Z uvedených důvodů soud uzavřel, že se žalovaná vůči stěžovateli dopustila nezákonného zásahu. Rozsudek krajského soudu (stejně jako všechna další citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je v plném znění dostupný na www.nssoud.cz a soud na něj pro stručnost odkazuje.

II.

[3] Proti rozsudku krajského soudu podala žalovaná (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost. Podle stěžovatelky provedl krajský soud nesprávný výklad zákona o výkonu trestu. Stěžovatelka nesouhlasí s tím, že pohledávky vyjmenované v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu nelze uspokojovat nad rámec jedné poloviny peněžních prostředků přijatých na účet žalobce. Stěžovatelka se domnívá, že účelem dotčeného ustanovení není stanovit takové omezení, neboť odst. 4 přímo navazuje a odkazuje na odst. 1, který pracuje se singulární příchozí platbou. Úmyslem zákonodárce při koncipování § 25 zákona o výkonu trestu bylo chránit peněžní prostředky odsouzeného přijaté konkrétní platbou do té míry, aby odsouzenému v případě existence pohledávek spojených s trestním řízením z konkrétní platby nějaké peněžní prostředky zůstaly. Je tedy nutné rozlišovat případy, ve kterých jde o uspokojení pohledávek vyjmenovaných v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu z jedné konkrétní příchozí platby, od případů, kdy jde o uspokojení takových pohledávek i z jiných plateb či zůstatků na podúčtech odsouzeného. Krajský soud nadto pochybil i při zjišťování skutkového stavu věci. Krajský soud neměl posuzovat stržení částky za květen 2021 izolovaně, ale měl se zabývat tím, že žalobci chodí na jeho účet platby kontinuálně. Částka, kterou stěžovatelka strhla, nebyl zbytek z platby za duben 2021, ale zůstatek na účtě žalobce. V souvislosti s tímto stěžovatelka navrhla provedení listinných důkazů, které prokazují kontinuitu příchozích plateb. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III.

[4] Žalobce zaslal vyjádření ke kasační stížnosti, ve kterém vyslovil souhlas se závěry krajského soudu. Konstatoval, že stěžovatelka v kasační stížnosti uplatňuje nová skutková tvrzení, pročez je kasační stížnost nepřipustná. Nadto je i právní názor stěžovatelky lichý,

pokračování

neboť peníze přijaté na účet vězně nemohou plynutím času ztrácet charakter peněz „chráněných“ před použitím na úhradu nákladů výkonu trestu. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl, alternativně zamítl.

IV.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] V dané věci je sporné, zda § 25 ve spojení s § 35 zákona o výkonu trestu umožňuje věznici postihnout peněžní prostředky vězněného na podúčtu „O“.

[8] Podle § 25 odst. 1 zákona o výkonu trestu platí, že pokud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznici a odsouzený se o tom vyrozumí. Odsouzený nesmí mít u sebe během výkonu trestu finanční hotovost. Peníze zaslané odsouzenému výslovně na úhradu nákladů na zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění, na úhradu regulačních poplatků a na nákup léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely a zdravotnických prostředků musí být uloženy na zvláštní účet, z něhož lze čerpat peníze pouze na úhradu uvedených nákladů. Nesouhlasí-li odsouzený s přijetím peněz, peníze se vrátí odesílateli na náklady odsouzeného. Nemá-li odsouzený dostatek finančních prostředků na odeslání, odečte věznice náklady na odeslání z odesílaných peněz. K přijetí peněz zaslaných orgány státní správy a příjmu podléhajícího dani z příjmu se nevyžaduje souhlas odsouzeného.

[9] Podle § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu platí, že neuhradí-li odsouzený rozsudkem stanovenou škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem, pro který se nachází ve výkonu trestu, pohledávky spojené s trestním řízením, pohledávky vzniklé v souvislosti s poskytnutím nebo zajištěním zdravotních služeb a úhrady regulačních poplatků a doplateků nad rámec veřejného zdravotního pojištění, soudní a správní poplatky a škodu nebo nemajetkovou újmu, kterou způsobil Vězeňské službě během výkonu trestu, může k úhradě za poskytnuté zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění a nákupu podle § 23 použít pouze polovinu peněžních prostředků podle odstavce 1 věty první a zbývající část peněžních prostředků může použít jen na úhradu těchto pohledávek; to neplatí pro peníze výslovně zaslané na úhradu nákladů uvedených v odstavci 1 větě třetí.

[10] Podle § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu platí, že odsouzený je povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici. Výši nákladů výkonu trestu a podrobnosti její úhrady stanoví ministerstvo vyhláškou.

[11] Podle § 16 odst. 3 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 14/2018, kterým se stanoví postup při rozúčtování pracovní odměny vězněných osob a postup při správě a evidenci jejich finančních prostředků, v tehdy účinném znění (dále jen „nařízení GRVS“), se veškeré obdržené a přijaté peníze odsouzeným automaticky rozdělí

na dvě poloviny. Z toho se z první poloviny, která se zaokrouhlí na celé koruny nahoru, nejprve naplní podúčet cestovné „C“ (není-li tato částka již na účtu úložném „U“), zbylá část se převede na podúčet osobní „O“. Druhá polovina z přijatých peněz se převede na podúčet rezerva „R“ do výše úhrady nákladů výkonu trestu, tj. maximálně do výše 1 500 Kč za kalendářní měsíc, a do výše pohledávek vzniklých trestnými činy a pohledávek vzniklých vůči Vězeňské službě. Zbylá část se zaúčtuje na podúčet osobní „O“. Podle § 16 odst. 5 nařízení GŘVS se peníze na podúčtu rezerva „R“ ponechají do doby rozúčtování pracovní odměny. Pokud odsouzený nesplnil z pracovní odměny zcela svou povinnost k úhradě nákladů výkonu trestu, uhradí se z podúčtu rezerva „R“ zbývající část povinnosti k úhradě nákladů výkonu trestu.

[12] Uvedená ustanovení byla již několikrát podrobena soudnímu výkladu. Např. podle nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16, *„neumožnila-li věznice stěžovateli, jenž má pohledávky spojené s trestním řízením [...] ve smyslu § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, disponovat s jednou polovinou peněžních prostředků zaslaných mu do věznice, resp. tyto peněžní prostředky použít na případnou úhradu za poskytnuté zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění a na nákup potravin a věcí osobní potřeby dle § 23 zákona o výkonu trestu odnětí svobody - přesto, že tak výslovně stanoví § 25 odst. 4 uvedeného zákona - představuje takový postup nezákonný zásah do základního práva stěžovatele na ochranu vlastnického práva dle článku 11 odst. 1 Listiny, resp. do práva pokojně užívat majetek ve smyslu článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.“* Uvedené závěry aplikoval i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2017, č. j. 6 As 317/2017-38. Nejvyšší správní soud v něm dovodil, že peníze na podúčtu „O“ lze postihnout exekucí, pokud se jedná o pohledávky neuvedené v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu, přičemž potvrdil, že pohledávky spojené s trestním řízením lze uspokojovat pouze do druhé poloviny přijatých peněz, uložených na podúčtu „R“ (srov. též rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2019, č. j. 2 As 153/2019-16 nebo ze dne 9. 4. 2020, č. j. 7 As 396/2019-23). Obdobně také rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 4. 2020, č. j. 51 A 36/2019-42, ve kterém soud vyslovil: *„zákonodárce [omezil] dispoziční právo odsouzeného dále v ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu tím, že je-li zjištěno, že odsouzený dosud neuhradil zde taxativně vypočtené závazky, rozdělí mu věznice přijaté peněžní prostředky (resp. jejich zůstatek po předchozím provedení exekučních srážek) na dvě poloviny a nákup a úhradu nehrazené péče mu umožní jen z jedné poloviny přijaté částky. Z druhé poloviny je odsouzenému umožněno hradit jen v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu vyjmenované závazky (přičemž za ně je třeba považovat v souladu se závěry vyslovenými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 5159/2017, i soudní či správní poplatky související s řízeními vyvolanými odsouzeným, který v tomto směru nesmí být omezován, jak dokládá např. ustanovení § 17 odst. 3 zákona o výkonu trestu). Nad rámec tohoto účelového určení využitelnosti jedné poloviny přijatých peněžních prostředků na úhradu jen takto vyjmenovaných závazků však již odsouzený není zákonem o výkonu trestu dále omezován v jeho dispoziční složce vlastnického práva. [...] [Zákon o výkonu trestu] nestanoví, že takto oddělená polovina přijatých prostředků bude k úhradě vyjmenovaných závazků užita nuceně bez ohledu na vůli odsouzeného.“* Tento rozsudek byl publikován ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 4041/2020 Sb. NSS.

pokračování

[13] Stěžovatelka v dané věci nerozporuje, že blokovala částku ve výši 449 Kč za účelem náhrady nákladů výkonu trestu na podúčtu „O“. Pouze tvrdí, že tyto prostředky nebyly chráněny, neboť ochrana je přiznávána jednotlivým platbám, nikoliv zůstatkům na účtu.

[14] S ohledem na výše uvedenou právní úpravu a judikaturu však tomuto názoru nelze přisvědčit. Shora označená právní úprava i judikatura pracují s konstrukcí, podle které lze peněžní prostředky na podúčtu „O“ použít na úhradu nákupů věcí osobní potřeby odsouzené osoby a zdravotních výdajů nehrazených z veřejného zdravotního pojištění, popř. postihnout soudní exekucí, pokud se jedná o pohledávky v tomto ustanovení neuvedené. Zákon tak sice omezuje dispozici odsouzené osoby s vlastním majetkem (peněžními prostředky), ale činí tak za současného poskytnutí ochrany části přijatých peněz, které jsou zákonem zamýšleny pro konkrétní a taxativně vyjmenované účely. V dalších ohledech Nejvyšší správní soud souhlasí s právním posouzením věci krajským soudem a v podrobnostech na něj odkazuje. Dodává, že stěžovatelka ani nepopsala, jakým mechanismem a k jakému okamžiku přestávají přijaté peníze být součástí singulární platby, resp. zůstanou bez zákonné ochrany. Lze přitakat tomu, že smyslem § 25 zákona o výkonu trestu není chránit veškeré finanční prostředky vězně před použitím na úhrady spojené s náklady trestního řízení. K takovému závěru však argumentace krajského soudu nesměruje. Krajský soud uvedl, že smyslem § 25 zákona o výkonu trestu je ochrana poloviny přijatých peněz (prakticky realizovaná přesunem na podúčet „O“), nikoli veškerých peněžních prostředků. S tím je nutné souhlasit, přičemž zákon nestanovuje, že by tato ochrana končila okamžikem rozpočítání nebo vzniku zůstatku.

[15] Oporu pro výklad stěžovatelky nelze dovodit ani z jí akcentovaného § 35 zákona o výkonu trestu. Toto ustanovení umožňuje věznici individuálním správním aktem ředitele věznice postihnout na úhradu nákladů výkonu trestu peněžní prostředky odsouzené osoby uložené ve věznici (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 11. 2018, č. j. 1 As 200/2018-26). Nelze jej vykládat tak, že umožňuje prolomit zákonný standard ochrany, který poskytuje jiná část toho samého předpisu. Ust. § 35 nedává věznici možnost libovolného postižení peněžních prostředků, které zákon na jiném místě chrání pro účely útraty za věci osobní potřeby a zdravotnické služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění.

[16] Nejvyšší správní soud se ztotožnil i se skutkovými závěry krajského soudu. Krajský soud zjistil skutkový stav dostatečně a v souladu se zásadou materiální pravdy. Nelze přisvědčit ani tomu, že krajský soud pouze nekriticky přejal tvrzení žalobce, neboť vycházel i z podkladů předložených stěžovatelkou (k tomu viz bod 11 napadeného rozsudku). V dalším rozsahu pak vycházel ze shodných tvrzení obou účastníků a dále z těch tvrzení jednoho z účastníka, které druhý nerozporoval. Ani v kasační stížnosti stěžovatelka nepředložila podklady, které by skutkové závěry krajského soudu zpochybňovaly. Krajský soud nepochybil ani tím, že nepřistoupil k provedení důkazů stran kontinuálního přijímání plateb. Jak vyplývá z výše uvedeného, pro posouzení, zda byl zásah stěžovatelky zákonný či nikoliv, není relevantní, jestli peníze pocházejí ze singulární platby, z kontinuálních plateb či jsou zůstatkem na účtu odsouzené osoby. Krajský soud tedy nepochybil, pokud se ve svém rozhodnutí podrobněji nezabýval kontinuitou příchozích plateb. V tomto ohledu Nejvyšší správní soud ani nepřehlédl, že stěžovatelka žádné důkazy ohledně plateb nenavrhovala a k přípisu krajského soudu, ve

kterém se dotazoval souhlasu účastníků s vyřešením věci bez nařízení jednání, se nevyjádřila.

[17] Nejvyšší správní soud dodává, že neshledal důvod k provedení navržených listinných důkazů, neboť tyto směřují k prokázání argumentační linie, kterou již výše odmítl jako právně irelevantní. Označené listinné důkazy jsou tedy nadbytečné (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 113/02, ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 593/04 a ze dne 2. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 435/09, či usnesení sp. zn. III. ÚS 285/02 ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. II. ÚS 152/15 ze dne 31. 3. 2015, tak rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 4. 2008, č. j. 9 Azs 15/2008-108, ze dne 11. 2. 2011, č. j. 6 Azs 26/2009-100 a ze dne 2. 9. 2009, č. j. 2 Azs 26/2009-123).

[18] Lze tak uzavřít, že Nejvyšší správní soud neshledal na podkladě kasačních námitek důvod ke zrušení rozsudku krajského soudu. S jeho posouzením se plně ztotožnil a v podrobnostech na něj odkazuje. Soud neshledal ani existenci vad, ke kterým je povinen přihlížet ex offio (viz např. § 109 s. ř. s.). Kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl. Ve věci soud rozhodl bez jednání v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s.

[19] O náhradě nákladů tohoto řízení kasační soud rozhodl ve smyslu § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka byla v řízení o kasační stížnosti neúspěšná, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobci (jako úspěšnému účastníkovi řízení) Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal. Žalobce nebyl v řízení o kasační stížnosti zastoupen, přičemž ani nekonkretizoval, jaké náklady mu měly v souvislosti s řízením o kasační stížnosti vzniknout; nelze přehlédnout ani obsah podání žalobce a celkový kontext věci (srov. rozhodnutí ve věcech sp. zn. 1 As 243/2015, sp. zn. 6 As 135/2015, sp. zn. 7 As 66/2016, sp. zn. 7 Ads 260/2020 atp.). Z uvedených důvodů soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. prosince 2022

Tomáš Foltas
předseda senátu